

Lectoraat Herbergzaam Onderwijs

Herbergzaam onderwijs
Samen dienstbaar aan leerlingen en collega's

Lectoraatspecial
Nr. 3 - januari 2025

Inleiding

In de vorige nieuwsbrief hebben we je meegenomen in de uitkomsten van het literatuuronderzoek. De collectieve self-efficacy kwam naar voren als een sleutel die bijdraagt aan meer herbergzaam onderwijs in de literatuur. Dit is het geloof van het team in het gezamenlijk 'kunnen klaren van een klus'. Het leidt tot meer veerkracht en wendbaarheid. In deze nieuwsbrief geven we een inkijkje in de praktijk van het onderzoek en de samenwerking met de scholen.

Interview over Herbergzaam onderwijs met Bram de Muynck

Wat is eigenlijk een herbergzame school?

Een herbergzame school is niet een geïsoleerd instituut waar kinderen leren, maar vooral een hechte gemeenschap van personen die aan elkaar geven zijn. Die gemeenschap is breder dan de school zelf en omvat verschillende lagen: de kinderen, het personeel en de ouders. Alle betrokkenen vormen samen de schoolgemeenschap en dragen ieder op zijn eigen manier bij aan de ontwikkeling van alle kinderen. Het is tegelijk een plek van herbergzaamheid, je zou kunnen zeggen dat er plek is voor iedereen, dus ook voor de ouders.

Er zijn meer woorden in omloop die hiervoor gebruikt worden, zoals inclusief of thuisnabij...

Over elk woord zijn mooie dingen te zeggen. Het woord inclusief laat iets doorklinken van het welkom zijn zoals je bent. Thuisnabij houdt doorgaans in dat kinderen dichtbij huis onderwijs krijgen. Ik zou het ook graag de betekenis geven dat de school een 'huiselijke sfeer ademt'. Daarmee bedoel ik dat de professional alle ervaringen van het kind, inclusief verdriet of boosheid, begripvol benadert, eigenlijk zoals een vader of moeder zou doen. De leerkracht mag nabijheid geven om de emotie bespreekbaar te maken zodat de rust terugkeert en het kind weer open staat om te leren en anticiperen op de ander.

Wat maakt herbergzaam onderwijs zo passend voor een christelijke school?

Het woord herbergzaam is verbonden met onze identiteit. Als christelijke scholen willen we niet doen alsof we in een nette, opgepoetste wereld leven, alsof er geen kwaad, zonde en kwetsuren zouden bestaan. In de navolging van Christus dienen we juist als eerste aandacht te hebben voor kwetsbaarheid. Als we kijken naar het kruis moedigt dat ons aan om open te staan voor de verborgen schoonheid van de gebrokenheid, zoals mijn collega professor Kater (TUA), recent treffend heeft beschreven. Tegelijk weten we dat alle kwetsbaarheid in het lijden van Christus is gekend, dat kan ons ook troosten en steunen in onze opdracht...

Het hele interview met Bram lezen? Klik [hier](#)!

Onderzoek in de onderwijspraktijk

Ieder kenniskringlid is de afgelopen maanden bezig geweest aan de hand van de vraagstelling: 'Hoe kan de collectieve self-efficacy ingezet worden om de kwaliteit van het herbergzaam onderwijs te bevorderen specifiek in het omgaan met externaliserend gedrag? De uitkomsten van de interviews die zijn gevoerd met leraren en docenten op school bieden veel input. Er zijn zorgvuldige analyses gemaakt, waarbij we op zoek zijn gegaan naar overeenkomsten. Zo kunnen we onderzoeken welke dilemma's worden ervaren en kunnen we ook parels van good practice vinden in de praktijksituaties die de kenniskringleden ophalen.

Parels

Welke leraar weet het niet: hoe belangrijk een goed pedagogisch klimaat is? Een klimaat waar elke leerling zich gezien, gekend en geaccepteerd weet. Natuurlijk trek je als leraar de ene leerling niet voor de andere. Natuurlijk wil ik de ene leerling die zelf niet zoveel aandacht vraagt, laten zien dat ik weet hoe hij of zij zijn best doet. Tegelijk weet elke leraar hoe moeilijk het kan zijn: de spagaat tussen willen en doen. Ik wil niet ongeduldig zijn maar soms laat ik non-verbaal wel zien dat ik moe ben van het opnieuw moeten zeggen dat hij zijn werk af moet maken. Natuurlijk weet ik als leraar dat het ene kind meer tijd nodig heeft om informatie te verwerken dan de andere leerling maar in het geven van instructie loop ik daardoor wel tegen grenzen aan.

Hoe belangrijk is het dan om samen met collega's te bespreken hoe moeilijk ik het soms vind en dat ik mijn collega mag vertellen wat mij puzzelt. Een voorrecht dat ik dat als leraar niet alleen hoeft te doen maar dat er een team van collega's is die daarbij kan meekijken. Want waar de ene leraar puzzelt met de ene leerling heeft de andere weer vragen bij een andere leerling.

Herbergzaam onderwijs gaat niet alleen over het bieden van onderwijs aan leerlingen, maar herbergzaam onderwijs gaat ook over de leraar en het team. **Kwetsbaarheid** tonen, **bewust zijn van eigen mogelijkheden en grenzen**, aandacht hebben en **tijd nemen voor elkaar** als collega's zijn werkzame principes, zo blijkt uit de verschillende gesprekken die we gevoerd hebben met leraren. Vanzelfsprekend horen daar ook allerlei pedagogische en didactische vaardigheden bij. Het begint echter bij **het herbergzame hart van de leraar**. (Vanuit de praktijk van Lydia)

De volgende stap (januari 2025 - juni 2025)

We komen aan het eind van de diagnostische fase. We zullen de komende tijd de voorlopige inzichten vaststellen als voorlopige werkzame principes. De uitkomsten zullen verwerkt gaan worden in een wetenschappelijk artikel en in een brochure, waarin de volgende vragen een plek hebben.

1. Wat draagt op basis van het onderzoek mogelijk bij aan herbergzaam onderwijs?
2. Welke randvoorwaarden hebben positieve invloed op herbergzaam onderwijs?

Met de voorlopige inzichten keren we de komende tijd terug naar de praktijk. Het is een cyclus die je meerdere keren doorloopt, met terugkerende vragen als: Wat is nog moeilijk, wat werkt er al goed, waarom gaat dat goed en wie zijn erbij betrokken?

Zichtbaar & Samenwerking

Het thema inclusief of herbergzaam onderwijs leeft in onderwijsland. Dat blijkt wel uit de grote hoeveelheid initiatieven die wordt ontplooid rond dit thema. Voor ons is dit heel interessant om te volgen. Naast het werk voor onze kenniskring, proberen we waar mogelijk aan te sluiten bij activiteiten die georganiseerd worden.

Zo mocht ik (Matthea) onlangs aanwezig zijn bij een kleinschalig overleg van verschillende basisscholen met Berseba. De scholen wisselden uit welke stappen ze hebben genomen om een meer herbergzame school te worden. Wat me opviel was dat elke school in zijn context weer te maken heeft met eigen problematieken.

De weg naar herbergzaam onderwijs vraagt dus maatwerk. Een mooie bijvangst!

Wij (Jacolien en Elma) hebben in november een presentatie gegeven aan het VGS-bestuurdersnetwerk van het Primair Onderwijs over de onderzoeksresultaten voor zover die in kaart waren gebracht. Daarna hebben we deelgenomen aan de gespreksgroepen. Het ging daarbij om het verwoorden van kansen en dilemma's bij de spanning tussen ideaal en praktijk. Scholen hebben veel kinderen geherbergd in de afgelopen jaren. Er is veel expertise rondom leerproblemen op de basisschool, maar minder rondom gedragsproblemen. Kinderen met (complexe) gedragsproblemen vinden hun plek in het speciaal onderwijs. Zorgen zijn er vanwege het nastreven van inclusie door de overheid, waarbij nog steeds de nadruk ligt op de individuele prestatie van het kind. Druk op het curriculum is een ander genoemde kwetsbaarheid. Als kans wordt genoemd dat we **de motivatie voor herbergzaamheid uit** onze eigen bronnen, **de Bron**, mogen **halen!**

Naar aanleiding van een aantal artikelen over goed onderwijs in het Reformatorisch Dagblad heeft het Lectoraat een reactie geschreven in het RD van 21 december 2024.

Agenda

- Gratis webinar Lectoraat Herbergzaam onderwijs dinsdag 18 maart 2025 16.00-17.00 uur. Klik [hier](#) om je aan te melden.
- Online-uitwisselingsbijeenkomst Berseba en Lectoraat HO 10 maart 2025 (zie hieronder).

Samen werken aan herbergzaam onderwijs

Goed onderwijs dichtbij huis waar ieder kind meetelt, meedoet en gelijkwaardig is. Droom jij daarvan of geeft het je slapeloze nachten?

DV 10 maart van 16.00-17.00 uur, tijdens de week van inclusief onderwijs, organiseert Berséba samen met het Lectoraat Herbergzaam onderwijs een online-uitwisselingsbijeenkomst over inclusiever onderwijs in de praktijk.

Wat vraagt inclusiever onderwijs van jou? Het Lectoraat start met een inleiding over dit onderwerp. Daarna gaan we per bouw in break-out rooms met elkaar in gesprek aan de hand van een aantal gespreksvragen.

Werk jij op een school van Berséba? Alle onderwijsassistenten, leerkrachten, intern begeleiders en directeurs zijn van harte welkom.

Meld je aan voor 3 maart 2025 via; <https://nl.surveymonkey.com/r/QDVH53J>.

Samenstelling kenniskring

Zoals jullie in de blog ([klik hier om te lezen](#)) van William Meuleman hebben kunnen lezen heeft hij, met pijn in zijn hart, afscheid genomen van het lectoraat herbergzaam onderwijs en zijn taken overgedragen. In zijn plaats is Jacolien Boer in de kenniskring gestart als projectleider.

- Leonard Both (RefSvO)
- Matthea Kok (Berséba/SO Randstad)
- Elma Nobel (Hoornbeeck)
- Jacolien Boer (projectleider)
- Anne van Berkum (KOC)
- Bram de Muynck (tijdelijke senior lector)
- Lydia van Hartingsveldt (Driestar educatief)
- Willemieke Reijnoudt (regisseur onderzoekcentrum)

Tot slot

Benieuwd naar de onlangs verschenen blog van Elma over humor? [Klik hier](#) om de blog te lezen.

Het lectoraat Herbergzaam Onderwijs is er voor leraren in sbo-po-vo-mbo. Wil je op de hoogte blijven, lees dan deze nieuwsbrief. Meld je aan bij onderzoekscentrum@driestar-educatief.nl om de special rechtstreeks in jouw mailbox te ontvangen. De lectoraatspecial zal twee keer per jaar verschijnen.

Wil je als leraar meer weten of heb je suggesties of vragen aan de kenniskring? Stuur gerust een mail naar j.c.boer@driestar-educatief.nl. Je kunt ook aangeven als je samen wilt werken met het lectoraat aan een onderzoeksvraagstuk uit jouw praktijk.